

**KONFERENSSI LIITTYMISESTÄ
EUROOPAN UNIONIIN
– MONTENEGRO –**

**Bryssel, 9. lokakuuta 2026
(OR. en)**

AD 85/26

LIMITE

CONF-ME 36

LIITTYMISTÄ KOSKEVA ASIAKIRJA

Asia: EUROOPAN UNIONIN YHTEINEN KANTA
– Luku 19: Sosiaalipolitiikka ja työllisyys

EUROOPAN UNIONIN YHTEINEN KANTA

Neuvotteluluku 19: Sosiaalipolitiikka ja työllisyys

Tämä Euroopan unionin kanta on muodostettu Montenegron liittymiskonferenssia koskevan Euroopan unionin yleisen kannan (AD 23/12 CONF-ME 2) perusteella ja erityisesti seuraavia liittymiskonferenssissa hyväksytyjä neuvotteluperiaatteita noudattaen:

- Osapuolten jostakin neuvotteluluvusta aiemmin esittämä näkemys ei vaikuta muista luvuista mahdollisesti muodostettavaan kantaan.
- Neuvottelujen kuluessa eri luvuista aikaansaatuja sopimuksia, edes osittaisia sopimuksia, ei voida katsoa lopullisiksi ennen kuin asiassa on päästy kokonaisratkaisuun.
- Neuvottelukehyksen 24, 28, 41 ja 44 kohdan vaatimuksia on myös noudatettava.

EU kannustaa Montenegroa jatkamaan lainsäädäntönsä mukauttamista EU:n säännöstöön sekä sen tehokasta täytäntöönpanoa ja noudattamisen valvomista ja yleensäkin kehittämään jo ennen liittymistä politiikkoja ja välineitä, jotka vastaavat mahdollisimman tarkasti EU:n politiikkoja ja välineitä.

EU panee merkille, että Montenegro hyväksyy neuvottelukannassaan AD 7/16 CONF ME 4 ja sen lisäyksessä AD 60/26 CONF-ME 24 luvun 19 alaa koskevan EU:n säännösten sellaisena kuin se oli voimassa 29. heinäkuuta 2026 ja ilmoittaa voivansa panna sen täytäntöön siihen päivään mennessä, jona se liittyy Euroopan unioniin.

Työlainsäädäntö

EU panee merkille Montenegron työlakiin vuosina 2019 ja 2026 tehdyt muutokset, joiden myötä lainsäädäntö on pitkälti mukautettu EU:n säännöstöön.

Montenegro on mukauttanut lainsäädäntönsä EU:n säännöstöön erityisesti siltä osin kuin on kyse nuorten suojelusta työssä, määräaikaisesta työstä, osa-aikatyöstä, joukkovähentämisistä, työntekijöiden suojasta työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa, vuokratyöstä, yritysten luovutuksista, työntekijöille tiedottamisesta ja heidän kuulemisestaan, työajasta sekä avoimista ja ennakoitavista työehdoista. Lisäksi Montenegro on ratifioinut työelämän perusnormeja koskevat ILO:n keskeiset yleissopimukset.

EU kehottaa Montenegroa varmistamaan, että liittymispäivään mennessä hyväksytään uusia säädöksiä vielä mukauttamatta olevan työlainsäädännön mukauttamiseksi EU:n työlainsäädäntöön alustatyön työolojen, eurooppalaisten yritysneuvostojen, eurooppayritysten ja eurooppaosuuskuntien henkilöstöedustuksen sekä sisävesiliikenteen työaikojen osalta. Lisäksi EU kehottaa Montenegroa mukauttamaan lainsäädäntönsä suunnitellusti vuoden 2026 viimeisellä neljänneksellä direktiiviin 96/71/EY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä (EU) 2018/957, ja palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon annettuun direktiiviin 2014/67/EU. EU korostaa, että on tärkeää varmistaa, että työlainsäädännön soveltamiseen liitetään tehokas valvonta ja tiedotus sekä tehokkaat ja helposti saatavilla olevat työntekijöiden oikeussuojakeinot.

EU panee merkille Montenegron pyrkimykset vahvistaa työsuojelutarkastustensa institutionaalisia, inhimillisiä ja teknisiä valmiuksia, mukaan lukien työsuojelutarkastusten valmiuksien vahvistamista koskevan toimintasuunnitelman (2025–2027) hyväksyminen. EU kehottaa vahvistamaan edelleen täytäntöönpanovalmiuksia ja odottaa Montenegron rekrytoivan lisää työsuojelutarkastajia toimintasuunnitelman mukaisesti. EU panee myös merkille Montenegron sitoumuksen lisätä edelleen työ-, työllisyys- ja työmarkkinavuoropuheluministeriön hallinnollisia valmiuksia panna täytäntöön EU:n työlainsäädäntö ja valvoa sen noudattamista muun muassa tarjoamalla työmarkkinasuhteita, työvoiman liikkuvuutta ja Euroopan työviranomaisen toimintakehystä koskevaa koulutusta hallinnollisten valmiuksien, lainsäädännön tehokkaan täytäntöönpanon, työmarkkinavuoropuhelun ja Euroopan sosiaalirahaston kaltaisten toimenpiteiden tulevan hallinnoinnin vahvistamista koskevan toimintasuunnitelman (2026–2028) mukaisesti.

Työterveys ja työturvallisuus

EU panee merkille, että Montenegro on pitkälti mukauttanut työterveys- ja työturvallisuusalan lainsäädäntönsä EU:n säännöstöön. EU toteaa, että työterveys- ja työturvallisuuslaki on mukautettu EU:n säännöstöön. EU panee merkille, että useita työterveyttä ja työturvallisuutta koskevia sääntöjä on hyväksytty.

Montenegro on mukauttanut lainsäädäntönsä toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä annettuun neuvoston direktiiviin 89/391/ETY. Montenegro varmistaa sen täytäntöönpanon liittymispäivään mennessä ja panee siten täytäntöön yleiset periaatteet, jotka koskevat työssä esiintyvien vaarojen ehkäisyä, työnantajien vastuita, riskinarviointia, työntekijöiden koulutusta, kuulemista ja osallistumista sekä velvoitetta nimetä työssä esiintyviltä vaaroilta suojelemiseen ja niiden ehkäisyyn tarvittavat työntekijät.

EU muistuttaa, että lainvalvontavalmiuksien lujittaminen entisestään on erityisen tärkeää työterveyden ja työturvallisuuden alalla. Tältä osin EU panee merkille Montenegron pyrkimykset vahvistaa hallinnollisia valmiuksia, erityisesti siltä osin kuin on kyse työterveys- ja työturvallisuustarkastajien määrän suunnitellusta lisäämisestä ja heidän liikkuvuutensa varmistamisesta liittymispäivään mennessä, kuten hyväksytyssä työterveys- ja työturvallisuustarkastusten valmiuksien vahvistamista koskevassa toimintasuunnitelmassa (2026–2028) esitetään. EU kehottaa lisäämään työterveys- ja työturvallisuustarkastajien koulutusta liittymispäivään mennessä. EU panee merkille, että Montenegro hyväksyi työterveys- ja työturvallisuusjärjestelmän parantamista koskevan toimintasuunnitelman (2025–2028) parantaakseen asiasta vastuussa olevien elinten ja osastojen välistä koordinointia sekä varmistaakseen lainsäädännön valvonnan ja tehokkaan täytäntöönpanon liittymispäivään mennessä. EU toteaa, että Montenegro aikoo ottaa käyttöön erityisen työtapaturmien raportointiin tarkoitetun ohjelmistojärjestelmän, joka parantaa tietojen laatua ja mahdollistaa suoran vertailukelpoisuuden 100 000 työntekijään perustuvien indikaattoreiden kanssa.

Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu

EU toteaa, että Montenegro on luonut oikeudellisen ja institutionaalisen kehyksen työmarkkinaosapuolten vuoropuhelulle. Hallituksen ja työmarkkinaosapuolten sosiaalineuvoston välityksellä käymä työmarkkinavuoropuhelu on hyvin kehittynyttä. EU korostaa osallistavan työmarkkinavuoropuhelun merkitystä ja muistuttaa, että Montenegron on edelleen parannettava sekä kolmikantaista että kahdenvälistä (työehtosopimusneuvottelut) työmarkkinavuoropuhelua ja kiinnitettävä asianmukaista huomiota alakohtaisiin ja paikallisiin työehtosopimusneuvotteluihin. EU panee merkille, että Montenegro aikoo hyväksyä vuoden 2027 toiseen neljännekseen mennessä edustusta koskevan lain, jossa määritellään edustuksen kriteerit uudelleen. EU aikoo jatkossakin seurata, miten Montenegro etenee työmarkkinaosapuolten edustusta koskevien kriteerien laatimisessa sekä kaksi- ja kolmikantaisen työmarkkinavuoropuhelun tasapainoisessa kehittämisessä.

EU muistuttaa, että tehokas alojen välinen ja alakohtainen työmarkkinavuoropuhelu on tärkeää, jotta täysimääräinen osallistuminen EU:n tason työmarkkinavuoropuheluun on liittymishetkellä mahdollista. EU odottaa Montenegron toteuttavan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelusta annetun neuvoston suosituksen mukaisia lisätoimia työmarkkinavuoropuhelun mahdollistavan ympäristön varmistamiseksi, mukaan lukien työmarkkinaosapuolten valmiuksien vahvistaminen. Lisäksi EU pyytää Montenegroa toimittamaan hyvissä ajoin ennen liittymistä luettelon toimenpiteistä, joilla suositus pannaan täytäntöön.

EU panee merkille Montenegron pyrkimykset vahvistaa tämän alan hallinnollisia valmiuksia ja on tyytyväinen siihen, että työ-, työllisyys- ja työmarkkinavuoropuheluministeriöön on perustettu erityinen työmarkkinavuoropuhelun ja työehtosopimusneuvottelujen osasto. EU muistuttaa Montenegroa siitä, että erityistä huomiota on kiinnitettävä työmarkkinajärjestöjen valmiuksien kehittämiseen kaikilla tasoilla, jotta mikro- ja pienyritykset voidaan ottaa mukaan työmarkkinavuoropuheluun ja työehtosopimusneuvotteluihin, sekä valmiuksien vahvistamiseen neuvottelujen käymiseksi ja laadukkaan päätöksenteon edellyttämien analyysien valmistelemiseksi asiaankuuluvilla politiikka-aloilla, kuten hallinnollisten valmiuksien, lainsäädännön tehokkaan täytäntöönpanon, työmarkkinavuoropuhelun ja Euroopan sosiaalirahaston kaltaisten toimenpiteiden tulevan hallinnoinnin vahvistamista koskevassa toimintasuunnitelmassa (2026–2028) esitetään.

Työllisyyspolitiikka

EU panee merkille työttömyysasteen jatkuvan laskun ja kehottaa Montenegroa tehostamaan toimiaan työmarkkinoiden rakenteellisten heikkouksien, kuten alueellisten erojen, pitkäaikaistyöttömyyden sekä nuorten ja naisten vähäisen työmarkkinoille osallistumisen, korjaamiseksi.

EU panee merkille, että kansallinen työllisyysstrategia 2021–2025 kattaa toimenpiteitä aktiivisen työmarkkinapolitiikan kehittämiseksi, koulutusjärjestelmän parantamiseksi sekä haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien työllistettävyyden parantamiseksi. EU kehottaa Montenegroa hyväksymään uuden, EU:n työllisyyspolitiikan ja Euroopan sosiaalirahaston toimintalogiikan kanssa yhdenmukaisen työllisyysstrategian vuosille 2026–2030.

EU panee merkille, että Montenegro on lisännyt merkittävästi aktiivista työvoimapolitiikkaa ja hyväksynyt aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteitä koskevan ensimmäisen luettelon, jolla luodaan yhtenäinen, avoin ja standardoitu kehys pitkäaikaistyöttömiä ja muita haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä koskevalle strategiselle suunnittelulle, täytäntöönpanolle ja seurannalle. EU panee merkille aktiivisen työvoimapolitiikan menojen viimeaikaisen kasvun ja korostaa, että uuden toimenpideluettelon täytäntöönpanoon on osoitettava riittävät talousarviovarat.

EU panee myös merkille työvoimatoimiston toiminnan nykyaikaistamisen, palvelujen digitalisoinnin ja valmistelut sen sisällyttämiseksi eurooppalaisiin verkostoihin ja välineisiin, kuten Euroopan työnvälitysverkostoon (EURES). EU panee merkille, että Montenegro aikoo palkata 13 uutta työntekijää vuonna 2027 varmistaakseen paikallisten työvoimatoimistojen verkoston riittävät hallinnolliset valmiudet. EU panee merkille, että Montenegro aikoo hallinnollisten valmiuksien, lainsäädännön tehokkaan täytäntöönpanon, työmarkkinavuoropuhelun ja Euroopan sosiaalirahaston kaltaisten toimenpiteiden tulevan hallinnoinnin vahvistamista koskevan toimintasuunnitelman (2026–2028) mukaisesti hankkia joillekin paikallisille työvoimatoimistoille uutta laitteistoa ja kunnostaa niiden toimitiloja ollakseen hyvin valmistautunut EU:n työllisyyspoliittisen kehyksen täytäntöönpanoon. EU kehottaa Montenegroa panemaan täysimääräisesti täytäntöön nämä toimenpiteet, erityisesti ne, jotka liittyvät työvoimatoimiston nykyaikaistamiseen.

EU panee merkille, että Montenegro on hyväksynyt yhteisö- ja solidaarisuustalouden kehittämisstrategian 2025–2029, jolla edistetään useiden talousuudistusohjelman tavoitteiden saavuttamista.

EU panee merkille, että koulutuksen ja työmarkkinoiden tarpeiden välisen epäsuhdan korjaaminen on määritelty yhdeksi uuden työllisyysstrategian prioriteeteista ja että lainsäädännöllisiä ja hallinnollisia toimenpiteitä on toteutettu kaikkien ikäryhmien koulutustason parantamiseksi. Koska aikuiskoulutuksen taso on yleisesti ottaen alhainen, EU kehottaa Montenegroa tehostamaan toimiaan työvoiman pätevöittämiseksi.

EU panee merkille, että naisten osallistumista työmarkkinoille käsiteltiin perustamalla uusia esikoulutiloja ja ottamalla käyttöön erityisesti naisille suunnattuja aktiivisia työvoimapolitiikan toimenpiteitä sekä poistamalla sosiaalisen aktivoinnin esteitä sosiaaliturva- ja lastensuojelulakia muuttamalla. EU korostaa, että tarvitaan lisätoimia sukupuolten välisten erojen kaventamiseksi työllisyydessä, hoivapalvelujen saatavuudessa ja uralla etenemisessä sekä varhaiseen työmarkkinoilta poistumiseen ja työnteon pidäkkeisiin vaikuttamiseksi.

EU on tyytyväinen lastenhoitopalveluihin tehtyihin investointeihin, joiden avulla naiset voivat osallistua työmarkkinoille ja sovittaa yhteen työn ja perheenhuoltovelvoitteet, ja kannustaa Montenegroa tehostamaan näitä toimia. EU kannustaa Montenegroa varmistamaan lastenhoitopalvelujen tasapuolisen alueellisen kattavuuden ja kohtuuhintaisuuden, sillä nämä ovat ennakoedellytyksiä naisten jatkuvalla osallistumisella työmarkkinoille.

EU toteaa, että pimeän työn torjumiseksi on jo toteutettu erinäisiä toimenpiteitä, esimerkiksi on hyväksytty vuosittaisia toimintasuunnitelmia, joihin kuuluu jatkuvia ja tehostettuja tarkastus- ja valvontatoimia matkailusesongin ja lomien aikana. EU kannustaa Montenegroa puuttumaan edelleen kokonaisvaltaisesti pimeään työhön toteuttamalla muun muassa ehkäisy- ja torjuntatoimenpiteitä. Kuten edellä todettiin, pimeän työn torjumiseksi on erityisen tärkeää varmistaa, että työsuojelutarkastajia on riittävästi ja että heitä koulutetaan tarpeeksi.

EU odottaa Montenegron jatkavan toimia pimeän työn torjumiseksi, erityisesti siltä osin kuin kyse on työsuojelutarkastusten tehokkuudesta, työsuhteiden virallistamisesta saaduista tuloksista sekä ulkomaisten ja kausityöntekijöiden suojelusta, epävirallisen talouden torjumista vuosina 2027–2029 koskevan uuden ohjelman ja sen tulosindikaattoreiden mukaisesti. EU kannustaa Montenegroa tekemään yhteistyötä Euroopan työviranomaisen hallinnoiman pimeän työn vastaista yhteistyötä edistävän eurooppalaisen foorumin kanssa.

EU panee merkille Montenegron pyrkimykset vahvistaa valmiuksiaan panna täytäntöön aktiivisia työmarkkinatoimenpiteitä. EU kehottaa Montenegroa vahvistamaan edelleen paikallisten työvoimatoimistojen ja koulutuslaitosten välistä yhteistyötä. EU korostaa, että on tärkeää lisätä aktiivisen työmarkkinapolitiikan tavoittavuutta ja kattavuutta nuorisotakuun avulla EU:n nuorisotakuun puitteiden mukaisesti. EU kehottaa Montenegroa tehostamaan työmarkkinoille integroitumista ja osallistumista koskevia toimia erityisesti työmarkkinoilla haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien ja muita heikommassa asemassa olevien ryhmien osalta, jotta voidaan lisätä työmarkkinoille integroitumista ja osallistumista hallinnollisten valmiuksien, lainsäädännön tehokkaan täytäntöönpanon, työmarkkinavuoropuhelun ja Euroopan sosiaalirahaston kaltaisten toimenpiteiden tulevan hallinnoinnin vahvistamista koskevan toimintasuunnitelman (2026–2028) mukaisesti.

Euroopan sosiaalirahaston (ESR) kaltaiset toimenpiteet¹

EU korostaa, että Montenegron on tärkeää olla liittymispäivään mennessä valmis EU:n koheesiopolitiikan täytäntöönpanoon ja hallintaan varsinkin Euroopan sosiaalirahaston osalta.

¹ On huomattava, että ESR:n edellyttämät hallinnolliset rakenteet eivät sinänsä kuulu sosiaalipolitiikkaa ja työllisyyttä koskevaan lukuun 19. Niitä käsitellään omana kysymyksenään aluepolitiikan ja rakennepolitiikan välineiden yhteensovittamista koskevassa luvussa 22.

EU korostaa, että ESR:n kaltaiset toimenpiteet olisi suunnattava tukemaan laadukkaiden työpaikkojen, osaamisen ja elinikäisen oppimisen osallistavaa saatavuutta, ja samalla niillä olisi edistettävä sosiaalista osallisuutta, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja laadukkaiden peruspalvelujen saatavuutta. EU panee merkille toimintarakenteen, joka perustettiin vuosien 2024–2027 työllisyys- ja sosiaalipolitiikan monivuotisen toimintaohjelman täytäntöönpanoa varten. EU panee myös merkille helmikuussa 2026 tehdyn hallituksen päätöksen koheesiorahastojen hallinnointirakenteista. Päätöksessä annetaan työ-, työllisyys- ja työmarkkinavuoropuheluministeriön tehtäväksi kaikki valmistelutoimet, jotka liittyvät Euroopan komission ehdottaman Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, maatalouden ja maaseudun, kalatalouden ja merielinkeinojen, vaurauden ja turvallisuuden rahaston, johon Euroopan sosiaalirahasto kuuluu, hallintoviranomaisen tehtäviin. EU kehottaa Montenegroa määrittelemään tarkemmin hallintoviranomaisen organisaatorakenteen ja tehostamaan valmiuksien kehittämistä tulevien koheesiorahastojen täytäntöönpanoa varten.

EU muistuttaa Montenegroa myös siitä, että hallinnollisten valmiuksien vahvistamisen lisäksi on kiinnitettävä asianmukaista huomiota alan riittävään koulutukseen, jotta varmistetaan riittävät valmiudet tulevien koheesiorahastojen hallinnointiin hallinnollisten valmiuksien, lainsäädännön tehokkaan täytäntöönpanon, työmarkkinavuoropuhelun ja Euroopan sosiaalirahaston kaltaisten toimenpiteiden tulevan hallinnoinnin vahvistamista koskevan toimintasuunnitelman (2026–2028) mukaisesti.

EU muistuttaa Montenegroa siitä, että kumppanuusperiaatteen täytäntöönpanon kannalta työmarkkinaosapuolten ja paikallisviranomaisten osallistuminen ja niiden valmiuksien vahvistaminen on ratkaisevan tärkeää tulevien koheesiorahastojen täytäntöönpanossa.

Sosiaalinen osallisuus

EU panee merkille, että sosiaaliturva- ja lastensuojelulakiin tehtyjen muutosten myötä jatkettiin asteittaista siirtymistä etuuskeskeisestä palvelukeskeiseen ja oikeuksiin perustuvaan sosiaalisen suojelun järjestelmään.

EU toteaa, että edellä mainittuun lakiin tehdyillä muutoksilla poistetaan esteitä aineellisten etuuksien saajien pääsystä työmarkkinoille. Yhdessä paikallisten työvoimatoimistojen ja sosiaalityön keskusten toteuttamien sosiaalisen aktivoinnin toimenpiteiden kanssa nämä muutokset tarjoavat tulotukea ja kannustavat samalla työmarkkinoille osallistumiseen. EU on tyytyväinen uusien yhteisöperustaisten sosiaalipalvelujen ja palvelujen tarjoamista koskevan yhdenmukaisen lähestymistavan käyttöönottoon ja kehottaa Montenegroa varmistamaan, että tätä lähestymistapaa sovelletaan liittymispäivään mennessä ja että tähän tarkoitukseen taataan kansallisessa talousarviossa kestävästi riittävät varat. EU kannustaa Montenegroa lisäksi varmistamaan, että tällaiset palvelut ovat lasten sekä ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden saatavilla, myös maaseudulla ja syrjäisillä alueilla.

EU on tyytyväinen toimenpiteisiin, joilla vahvistetaan sijaisperhejärjestelmää ja perustetaan laitos lasten, aikuisten ja ikääntyneiden henkilöiden suojelemiseksi seksuaaliväkivallalta. EU kannustaa Montenegroa varmistamaan, että kyseinen laitos toimii lapsisensitiivisellä, uhrikeskeisellä ja vammaisuuden sekä iän huomioivalla tavalla kansainvälisten normien mukaisesti.

EU panee merkille romanien ja romaneihin kuuluvien ”egyptiläisten” sosiaalista osallisuutta koskevien aiempien strategioiden onnistuneen täytäntöönpanon Montenegrossa ja suhtautuu myönteisesti Montenegron romanien ja egyptiläisten elämänlaadun parantamista koskevan strategian 2026–2030 hyväksymiseen. EU panee tyytyväisenä merkille, että on käynnistetty romanien ja egyptiläisten työllisyyttä käsittelevä kansallinen alusta, jonka tarkoituksena on kehittää osallistavaa työmarkkinoille pääsyä.

EU panee merkille, että on hyväksytty laki yhdenmukaisesta vammaisuuden arvioinnista. Lailla perustetaan yhtenäinen, standardoitu ja oikeuksiin perustuva vammaisuuden arviointijärjestelmä. EU panee tyytyväisenä merkille tämän tärkeän askeleen kohti vammaisten henkilöiden yhtäläisiä mahdollisuuksia käyttää oikeuksia, etuuksia ja palveluja. EU panee myös merkille yhtenäisen vammaisuuden arvioinnin instituutin perustamisen ja laitoshoidosta luopumista koskevan strategian 2025–2028, jossa asetetaan määrällisiä tavoitteita laitoshoidon ehkäisemiseksi, edunsaajien siirtämiseksi yhteisöperustaiseen hoitoon ja palveluntarjoajien muutosvoimaisuudelle. EU kannustaa Montenegroa varmistamaan näiden uudistusten tehokkaan täytäntöönpanon muun muassa riittävien yhteisöperustaisten palvelujen ja yksilöllisen tuen avulla.

EU on tyytyväinen siihen, että Montenegro on vahvistanut hallinnollisia valmiuksiaan sosiaali-, perhe- ja väestöministeriössä, sosiaalisen suojelun ja lastensuojelun laitoksessa, yhtenäisen vammaisuuden arvioinnin laitoksessa ja sosiaalityön keskuksissa. EU muistuttaa, että Montenegrolla on liittymispäivään mennessä oltava riittävät hallinnolliset valmiudet sosiaalipolitiikan täytäntöönpanoa varten hallinnollisten valmiuksien, lainsäädännön tehokkaan täytäntöönpanon, työmarkkinavuoropuhelun ja Euroopan sosiaalirahaston kaltaisten toimenpiteiden tulevan hallinnoinnin vahvistamista koskevan toimintasuunnitelman (2026–2028) mukaisesti.

Sosiaalinen suojelu

EU panee merkille eläke- ja työkyvyttömyysvakuutuslakiin (lokakuussa 2025) tehdyt muutokset, joilla pyritään vahvistamaan eläkejärjestelmän kestävyyttä, yhdenmukaistamaan naisten ja miesten lakisääteinen eläkeikä ja ottamaan käyttöön kannustimia työelämän pidentämiseksi. EU panee merkille vapaaehtoisia eläkerahastoja koskevan lain hyväksymisen ja kehottaa Montenegroa harkitsemaan lisävaihtoehtoja eläkejärjestelmien rahoittamiseksi, jotta varmistetaan eläkkeiden riittävyys ja kestävyys sekä vähennetään ja ehkäistään vanhuusiän köyhyyttä ottaen huomioon väestökehityksen ja väestön ikääntymisen. Lisäksi EU kannustaa Montenegroa kehittämään asianmukaisia pitkäaikaishoivapalveluja (kotihoito, yhteisöperustainen hoito ja palveluasuminen), jotka antavat ikääntyneille mahdollisuuden ihmisarvoiseen elämään, parantavat heidän henkilökohtaista itsemääräämisoikeuttaan ja helpottavat itsenäistä asumista.

Syrjimättömyys työllisyys- ja sosiaalipolitiikassa

EU toteaa, että Montenegro on pitkälti mukauttanut syrjimättömyyttä koskevan yleisen lainsäädäntökehityksensä EU:n säännöstöön. Montenegro hyväksyi tasa-arvon suojelua ja syrjinnän kieltämistä koskevan lain, johon heinäkuussa 2026 tehtyjen muutosten jälkeen onnistuttiin luomaan EU:n säännöston kanssa yhdenmukainen syrjinnän vastainen kehys. Samaan aikaan Montenegro uudisti työlainsäädäntöään saattaakseen päätökseen lainsäädännön yhdenmukaistamisen. EU panee lisäksi merkille, että Montenegro on mukauttanut syrjintätapauksista määrättäviä seuraamuksia koskevan kansallisen lainsäädäntönsä EU:n säännöstöön. EU odottaa Montenegron toimittavan lisänäyttöä syrjintätapauksista määrättävien varoittavien, oikeasuhteisten ja tehokkaiden seuraamusten johdonmukaisesta soveltamisesta. Lisäksi EU odottaa Montenegron panevan tämän alan lainsäädännön tehokkaasti täytäntöön ja tiedottavan siitä koko maan kattavasti yleisölle kaikin asianmukaisin keinoin, myös työpaikoilla. EU panee merkille, että Montenegrossa on myös laadittu työllisyyttä, sosiaalipolitiikkaa ja perusoikeuksia koskevia alakohtaisia strategioita, joilla edistetään tasa-arvon ja syrjintäkiellon periaatteiden toteuttamista käytännössä.

EU on tyytyväinen siihen, että Montenegro on hyväksymällä lain ihmisoikeuksien ja vapauksien suojelijasta perustanut toimivan oikeusasiamiehen toimiston, joka pystyy tekemään riippumattomia selvityksiä ja raportteja ja tarjoamaan riippumatonta apua syrjinnän uhreille EU:n säännöston vaatimusten mukaisesti. EU panee merkille, että Montenegron oikeusasiamiesinstituutio on myös EU:n säännöstyssä edellytetty tasa-arvoelin. Luvussa 23 vahvistetaan lisää vertailuarvoja tasa-arvoelimen toiminnan arvioimiseksi EU:n ja kansainvälisten normien mukaisesti. EU muistuttaa, että henkilöstön lisäämiseksi on liittymispäivään mennessä varmistettava riittävät taloudelliset resurssit.

Naisten ja miesten tasa-arvo työllisyys- ja sosiaalipolitiikassa

EU panee merkille, että heinäkuussa 2026 hyväksyttiin uusi laki sukupuolten tasa-arvosta. EU toteaa, että lainsäädäntöä on edelleen mukautettu EU:n säännöstöön varsinkin sukupuolten yhdenvertaista kohtelua työelämässä (direktiivi 2006/54/EY), itsenäistä ammatinharjoittamista (direktiivi 2010/41/EU) ja lakisääteisiä sosiaaliturvajärjestelmiä (neuvoston direktiivi 79/7/ETY) koskevien kysymysten osalta. EU kannustaa Montenegroa varmistamaan näiden säännösten tosiasiallisen soveltamisen, mukaan lukien yhdenvertainen kohtelu työllistymisen, sosiaalisen suojelun ja sosiaaliturvan alalla. Montenegro edistyi edelleen lainsäädännön mukauttamisessa työ- ja yksityiselämän tasapainon sekä vanhempainvapaan (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1158, jolla kumotaan neuvoston direktiivi 2010/18/EU), sukupuolten tasapuolisen edustuksen yhtiöiden hallintoelimissä (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2381) sekä äitiysvapaan (neuvoston direktiivi 92/85/ETY) aloilla. EU korostaa, että on tärkeää panna nämä toimenpiteet täytäntöön käytännössä, jotta voidaan edistää hoivavelvoitteiden tasapuolista jakautumista ja naisten osallistumista työmarkkinoille. EU muistuttaa Montenegroa siitä, että sen on mukautettava lainsäädäntönsä palkkauksen läpinäkyvyyttä koskevaan EU:n säännöstöön (direktiivi (EU) 2023/970) liittymispäivään mennessä.

EU korostaa, että suunniteltujen toimien toteuttamista varten on liittymispäivään mennessä varmistettava riittävät hallinnolliset valmiudet sekä henkilöstö- ja rahoitusresurssit.

EU toteaa, että työlainsäädännön, työterveyden ja työturvallisuuden, työmarkkinavuoropuhelun, työllisyyspolitiikan, Euroopan sosiaalirahaston kaltaisten toimenpiteiden, sosiaalisen osallisuuden ja sosiaalisen suojelun alalla toteutettujen sekä syrjimättömyyttä työllisyys- ja sosiaalipolitiikassa ja naisten ja miesten tasa-arvoa työllisyys- ja sosiaalipolitiikassa koskevien toimien johdosta Montenegro täyttää EU:n yhteisessä kannassa (AD 29/16 CONF-ME 14) esitetyt kolmen päättämisedellytyksen vaatimukset.

* * *

Edellä esitetyn perusteella EU toteaa, että tässä vaiheessa tämä luku ei edellytä lisäneuvotteluja.

Koko neuvottelujen ajan seurataan, missä määrin kansallinen lainsäädäntö on yhdenmukaistettu EU:n säännösten kanssa ja miten EU:n säännösten täytäntöönpanossa on edetty. EU korostaa seuraavansa erityisen tarkkaan kaikkia edellä mainittuja erityiskysymyksiä sen varmistamiseksi, että Montenegrolla on hallinnolliset valmiudet ja kyky panna täytäntöön ja valvoa tätä lukua koskevan EU:n säännösten noudattamista ja että lainsäädännön mukauttaminen saatetaan päätökseen. Erityisesti on otettava huomioon tämän luvun yhteydet muihin neuvottelulukuihin. Lopullinen arvio Montenegron lainsäädännön yhdenmukaisuudesta EU:n säännösten kanssa ja sen valmiudesta panna säännöstö täytäntöön voidaan tehdä vasta neuvottelujen myöhemmässä vaiheessa. Kaikkien niiden tietojen lisäksi, joita EU saattaa vaatia neuvotteluja varten ja jotka on toimitettava konferenssille, EU kehottaa Montenegroa toimittamaan vakautus- ja assosiaationeuvostolle säännöllisesti yksityiskohtaisia kirjallisia tietoja siitä, missä määrin EU:n säännösten täytäntöönpanossa ja Montenegron hallinnollisten valmiuksien vahvistamisessa on edetty.

Kaikki edellä mainitut seikat huomioon ottaen EU palaa tarvittaessa tähän lukuun myöhemmin.

EU panee merkille, että Montenegro hyväksyy neuvottelukannassaan AD 7/16 CONF-ME 4 ja sen lisäyksessä AD 60/26 CONF-ME 24 luvun 19 alaa koskevan EU:n säännösten sellaisena kuin se oli voimassa 29. heinäkuuta 2026. EU panee lisäksi merkille, että Montenegro ilmoittaa jatkavansa lainsäädäntönsä mukauttamista EU:n säännöstöön ja voivansa panna sen täytäntöön siihen mennessä, kun se liittyy Euroopan unioniin.

Lisäksi EU muistuttaa, että 29. heinäkuuta 2026 ja neuvottelujen päättymisen välillä saatetaan hyväksyä uutta EU:n säännöstöä.